

KALDE FRONTER ELLER
GODE VENNER?

*SAMARBEIDSOMRÅDER
MELLOM NORGE OG
RUSSLAND*

AV: RAGNHILD TVERGROV SKARE

UTSYN

– FORUM FOR UTENRIKS OG SIKKERHET

OPPSUMMERING

Dette notatet tar for seg de ulike områdene for samarbeid som finnes mellom Norge og Russland.

Først gis en kort oversikt over forholdet mellom landene frem til i dag, før notatet tar for seg ulike områder for samarbeid på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå. Notatet avslutter med muligheter og utfordringer for videre samarbeid, med et blick på politiske skillelinjer i Norge.

Forholdet mellom Norge og Russland før 1990-tallet

Norge og Russland har lange tradisjoner for handel og samarbeid innenfor en rekke områder som fiskeri, kultur, energi, miljø, beredskap, ressursforvaltning, forsvar og atomsikkerhet. Russland var i sin tid først ute med å anerkjenne Norge som en selvstendig stat i 1905, og den 16. desember 1991 ble dette gjengjeldt da Norge som første vestlige land anerkjente Russland.

Rett etter andre verdenskrig var forholdet mellom Norge og Russland godt som et resultat av frigjøringen av Finnmark under Petsamo-Kirkenes-operasjonen. Gjennom den kalde krigen ble forholdet etter hvert preget av mistillit og mistenksomhet overfor hverandre. Norges geostrategiske posisjon og en uttrykt frykt for hva Sovjetunionen kunne finne på mot sin nabo i vest, etter blant annet Sovjets press mot Finland og kupp i Tsjekkoslovakia, førte etter hvert til at

Norge sammen med elleve andre land opprettet NATO. Dette gjorde at Sovjetunionen begynte å se på Norge med nye øyne, ikke som en trussel i seg selv, men som en amerikansk utpost som potensielt kunne være truende for sovjetiske baser på Kolahalvøya.

Den norske politikken mot Russland under den kalde krigen ble beskrevet som en blanding av avskrekking og beroligelse. Norsk NATO-medlemskap og mulighet for rask militær hjelp fra alliansen har fungert som avskrekking, mens selvpålagte norske restriksjoner har fungert som beroligelse. Disse består av flere deler som i korte trekk skal begrense alliert militær aktivitet i Norge og hvor denne utøves.

Etter Sovjetunionens fall

Sovjetunionens fall førte den nye russiske føderasjonen inn i en periode med store innenrikspolitiske utfordringer. Norge og NATO på den andre siden prøvde å tilpasse seg en ny

verdensorden og det nye Europa som hadde oppstått i kjølvannet. Boris Jeltsin førte i denne perioden en russisk utenrikspolitikk preget av et sterkt ønske om et godt forhold til Vesten, noe som medførte et tettere samarbeid mellom Norge og Russland. Spesielt innen områder som angikk forvaltning av fiskeressurser i nord, miljøvern, sikring av atominstallasjoner, Svalbard, og olje- og gassressurser.

Samtidig ble ikke et Russland som hadde valgt markedsøkonomi og demokratisering, sett på som en særlig truende nabo for Norge. Mens Russland prøvde å komme seg ut av den økonomiske krisen på 1990-tallet, var norsk politikk i perioden preget av engasjement og nøye overvåkning av utviklingen som foregikk. Dette handlet blant annet om å få Russland med på et tettere samarbeid med naboene i nord.

Opprettelsen av Barentssamarbeidet i 1993, utgjør en bærebjelke i det regionale samarbeidet i nord. Dette var ment som grunnlaget for politisk samarbeid mellom Russland og de nordlige grenselandene – og har resultert i økt tillit på tvers av skillelinjer i nord. Hovedgrunnen for samarbeidet var at regionene som utgjør Barentsregionen står overfor like utfordringer; knyttet til miljø, et hardt klima, lange avstander og spredt befolkning. Store forekomster av naturressurser som olje, gass, skog, fisk og mineraler var også en sterk pådriver. Initiativet sendte et viktig politisk signal til Russland om at naboene i vest var villige til å invitere til tettere regionalt samarbeid på sentrale områder.

Barentssamarbeidet er delt i to hovednivåer, nasjonalt og regionalt. På nasjonalt nivå er Barents Euro-Arktiske Råd (Barentsrådet) hovedorganet, mens på regionalt nivå har man Barents Regionråd. I tillegg til Barentssamarbeidet utviklet Norge og Russland bilateralt samarbeid på områder som angår felles utfordringer knyttet til miljø og ressursforvaltning, som eksempelvis atomavfall på Kolahalvøya og felles forvaltning av fiskeressurser i nord.

I 1994 ble også den første multilaterale militære øvelsen mellom NATO-land, inkludert Norge og Russland, med navn "Pomor" avholdt.

2000-tallet: Putins æra

Fra Putin overtok makten i år 2000 har forholdet til vestlige land – dermed også Norge – gradvis blitt forverret. Dette kan sees som et resultat av blant annet tendenser til russisk aggresjon internasjonalt, og Norges tettere forhold til NATO generelt og USA spesielt. Norges tette forhold til NATO og USA gjør at forverringer i forholdet mellom Russland og Vesten, ofte får ringvirkninger til hvordan Norge forholder seg til Russland og omvendt.

Russland under Putin har vært skeptisk til vestlig deltagelse i internasjonale militære operasjoner som i Irak, Afghanistan og Libya, hvor også Norge har deltatt. I tillegg har Norge mer og mer blitt oppfattet som en viktig brikke i et amerikansk ønske om et utvidet interesseområde mot den russiske grensen. Utvidelsen av NATO og EU til Russlands europeiske naboland i øst er to andre viktige komponenter som har forverret forholdet mellom Vesten og USA siden årtusenskiftet. Samtidig kom den russiske suspensjonen av CFE-avtalen i 2007 (avtale om konvensjonelle styrker i Europa) og krigen i Georgia i 2008, noe som økte den sikkerhetspolitiske betydningen av de norske nordområdene. Dette medførte en større tilstedeværelse av NATO i nord og førte til økt spenning på begge sider av grensen.

På tross av en negativ utvikling politisk fantes det flere lyspunkt rundt 2010. Et av de viktigste er at Russland og Norge det året undertegnet [delelinjeavtalen](#). Avtalen markerte en ende på 40 år med forhandlinger om det omstridte grenseforholdet mellom Norge og Russland i Barentshavet og Polhavet. Fra 2010 ser vi også en positiv utvikling militært da Norge og Russland deltok på flere felles militærøvelser og hadde økende kontakt mellom de militære toppene. «Northern Eagle»-øvelsen ble gjennomført i 2008 og fungerte som en døråpner for videre militært samarbeid. Den ble gjentatt i 2012 og planlagt gjentatt for 2014. I 2010 ble også den militære øvelsen "Pomor" som først ble avholdt i 1994 gjentatt. [Den ble en årlig begivenhet frem til 2014 og omfanget, intensiteten, øvingsområdet og ambisjonene var økende for hvert år frem til da.](#)

Annekteringen av Krim i 2014 og konflikten med Ukraina markerer et vendepunkt i forholdet mellom Russland og den vestlige verden, samt i det bilaterale forholdet med Norge. Norge sluttet seg til de mange og omfattende internasjonale sanksjonene mot Russland, og daværende forsvarsminister, Ine Eriksen Søreide, uttalte at “det ikke er mulig å gå tilbake til den gamle normaliteten” i forholdet. Sanksjonene førte til at det flernasjonale samarbeidet med Russland stanset på en rekke områder. Dermed stagnerte også utviklingen av det brede og langsiktige bilaterale samarbeidet mellom Norge og Russland. Krisen førte også med seg et politisk og retorisk skifte i den norske tilnærmingen til Russland.

Forholdet mellom Norge og Russland etter 2014

Det har blitt hevdet at dagens forhold mellom Norge og Russland ikke har vært så kjølig siden den kalde krigen.¹ Selv om den politiske kontakten mellom Norge og Russland har økt siden 2017 etter at den brått ble kuttet ned, har ikke den militære og sikkerhetspolitiske kontakten økt parallelt med denne forbedringen. Tilliten mellom Russland og NATO, med USA i spissen, er på et bunnpunkt – og dette plasserer Norge i en sårbar posisjon som “NATO i nord”. Det bilaterale forholdet mellom Norge og Russland har også fått noen riper i lakken grunnet flere store og små hendelser de siste par årene, mens gamle konfliktlinjer som Svalbard samtidig forblir utfordrende.

Basepolitikken har vært en sentral del av den norske beroligelsen overfor Russland. Restriksjonene går ut på at Norge ikke skal tillate allierte kamphenheter permanent stasjonert på norsk territorium i fredstid. De siste årene har Russland modernisert og rustet opp militært i nordområdene, mens vi på norsk side av grensen har sett en økt tilstedeværelse av allierte styrker på norsk jord, i tillegg til flere store militære øvelser med allierte. Dette har ført til at Russland har kritisert Norge for å øke spenningen i nord ved å styrke NATO mot den russiske grensen. Samtidig har Russland vist militære muskler, og har eksempelvis **utplassert kortdistansemisssiler 16 kilometer fra Norges grense under en militær øvelse**. Videre har flere forskjellige spionasjesaker

surnet forholdet etter 2014. Frode Berg-saken og russisk hacking av Stortinget er eksempler på høyprofilerte hendelser som har bidratt til en større grad av mistillit mellom landene.

Andre kontroversielle saker, som eksempelvis Globus II-radaren i Vardø, har også hatt stor innvirkning på det bilaterale forholdet. Globus II-radaren kartlegger ifølge Forsvaret bevegelser i luftrommet over Barentshavet og Norges interesseområder i nord, samt informasjon om aktivitet i verdensrommet. **Russland har uttrykt misnøye mot radaren og anser den som en trussel mot russisk sikkerhet**. Radaren har videre blitt kritisert for å være en del av det omstridte amerikanske rakettskjoldet. **Dette har ført til at radaren har blitt et utpekt bombemål som Russland har simulert angrep mot, senest i 2017 og 2018**. Forsvaret har presisert flere ganger at radarsystemet er under fullstendig norsk kontroll, på tross av Norges samarbeid med amerikanerne om radaren siden 1950-tallet. Russerne på sin side mener at USA er svært delaktige i Globus-systemet, og at det er en spionradar med mulighet til å sette det russiske atomarsenalet ut av spill i en eventuell konflikt.

Siden kontakten ble brutt i 2014 har kommunikasjonen mellom Norge og Russland sakte bygget seg opp igjen med møter og bilaterale samtaler mellom norske og russiske ministre, og høytstående embetsmenn innenfor viktige samarbeidsområder som fiskeri, miljø, kyst-, grense-, toll- og redningsetater i nord. Eksempelvis har det vært møter som det mellom den russiske ministeren for naturressurser og økologi, Sergej Y. Donskoj, og daværende klima- og miljøminister, Tine Sundtoft, under FNs klimakonferanse i slutten av 2015. Fra 2017 har den politiske kontakten blitt styrket, og etter at den norsk-russiske økonomiske kommisjonen gjenopptok sitt arbeid i 2017, blir det nå **avholdt møter i alle de bilaterale kommisjonene**.

Kontakten på statsministernivå ble gjenopptatt mot slutten av 2018 da Erna Solberg møtte statsminister Dimitrij A. Medvedev under ASEM-forumet i Brussel, og i 2019 da Erna Solberg og president Vladimir Putin avholdt et møte under det internasjonale forumet “Arktis – dialogens

territorium”. Møtet markerte **det første på høyeste politisk nivå siden kontakten ble brutt i 2014**. Året før koronapandemien fant et titalls ulike møter på politisk nivå sted mellom Norge og Russland, med forskjellige statssekretærer og statsråder fra ulike departementer.

Norsk-russiske samarbeidsområder etter 2014

På tross av at kontaktflatene mellom Norge og Russland har blitt redusert siden 2014, finnes det flere områder med samarbeid som enda står stødig. Noen viktige samarbeidsområder ble skjermet fra suspensjonen i 2014. Dette inkluderer samarbeid med kystvakt og grensevakt, der det enda gjennomføres årlige protokollmøter og samarbeid om søk og redning. Direktelinjen mellom Forsvarets operative hovedkvarter og den russiske Nordflåten, samt «Incidents at Sea»-avtalen (INCSEA) ble også skjermet. På grunn av den omfattende suspensjonen har disse samarbeidene fått økt betydning og relevans for det bilaterale forholdet mellom landene.²

Kystvakt

Kystvaksamarbeidet mellom Norge og Russland beskrives som godt. **Kystvakten har regelmessig dialog med Russland der informasjon om søk og redning, oljevern og ressursforvaltning blir utvekslet mellom partene**. I tillegg til det bilaterale samarbeidet er Norge og Russland en del av et **flernasjonalt kystvaksamarbeid – det arktiske kystvaksforumet**. Forumet består av Norge sammen med syv andre arktiske land, deriblant Russland. Forumet åpner for utveksling av praktisk informasjon og erfaringer med utførelse av kystfunksjoner i arktiske områder. Dette samarbeidet ble også videreført etter 2014.

Grense

Et annet viktig samarbeid angår patruljering av vår felles grense i nord. Hyppig kontakt mellom partene sikrer kjennskap til hverandre og gjør at utfordringer kan løses kjapt. **Eksempelvis kan norske og russiske offiserer fra grensevakten sammen inspisere papirene til fiskere ved Jakobselv**. Videre er **grenseboerbeviset**, som sikrer at de som bor inntil tre mil fra den norsk-russiske

grensa kan krysse uten visum, et godt eksempel på det gode samarbeidet.

Søk og redning

I over 20 år har Norge og Russland hatt et godt samarbeid om søk og redning i Barentsregionen. **Senest i juni 2021 ble en årlige øvelse avholdt i området mellom Norge og Russland** i Ytre Varangerfjord, på tvers av etater mellom og innenfor landegrensene. Øvelsen omfattet søk og redning, samt oljeforurensing. Slike felles øvelser har skapt god faglig og personlig kontakt mellom aktørene og sikrer at det er en kapasitet, evne og vilje til å samarbeide om søk- og redningsoperasjoner, samt å stoppe oljeutslipp i regionen.

Atomsikkerhet

Norge og Russland har et godt og høyt prioritert samarbeid om atomsikkerhet som har vart i 25 år. Det blir årlig avholdt et møte i den norsk-russiske atomkommisjonen. På årets møte som ble avholdt den 16. juni var temaer som beredskap og varsling, planer for heving av sunkne atomubåter, miljøovervåkning, fjerning av brukt kjernebrensel fra Nordvest-Russland, samarbeid om øvelser og utveksling av informasjon om atomanlegg og hendelser sentrale. Den bilaterale varslingsavtalen videreføres nå i egne årlige møter og varslingsprosedyrene testes jevnlig. God varsling og informasjonsutveksling på dette området bidrar til å forhindre usikkerhet og unødig spekulasjon i befolkningen.

Forsvar

På tross av at en del av det politiske bilaterale samarbeidet har tatt seg opp igjen etter 2017, står det militære og forsvarspolitiske samarbeidet relativt stille. Det meste av den militære kontakten er enda suspendert. Likevel finnes det noen områder hvor Norge og Russland jobber sammen om militære spørsmål. Som nevnt tidligere, ble direktelinjen mellom Forsvarets operative hovedkvarter og hovedkvarteret til den russiske Nordflåten skjermet fra suspensjonen av all militær aktivitet, og denne er sentral i det bilaterale forsvarssamarbeidet. Under sist embets-konsultasjon mellom de to

forsvarsdepartementene i 2019, ble det inngått en enighet om utvide de militære kommunikasjonskanalene mellom Norge og Russland ved å etablere en direkte kommunikasjonskanal mellom forsvarsledelsene i Oslo og Moskva. En slik kanal vil ifølge regjeringens Nordområdemelding fra 2020 bidra til å forhindre misforståelser og uønskede militære hendelser.

Det har derimot ikke blitt bekreftet at denne kommunikasjonskanalen er etablert. **Statssekretær Tone Skogen i Forsvarsdepartementet har sagt til High North News** at koronapandemien har medført at kommunikasjonen mellom norske og russiske forsvarsmyndigheter ikke er like aktiv som før, men at dette forhåpentligvis vil ta seg opp igjen.

Russland og Norge har videre gjennom Wien-dokumentet hatt muligheten til å dra på inspeksjon av hverandres militære kapasiteter som en del av det tillitsskapende arbeidet mellom OSSE-landene. Den 9. april 2015, på 75 års jubileet for den tyske invasjonen av Norge, **fikk Brigade Nord besøk av en gruppe russiske oberster** som fikk inspisere denne avdelingen, og få full informasjon om våpenmaterieell og mengden av soldater. Dette var tredje året på rad Norge ble inspisert av Russland. **I 2016 var Norge på et lignende besøk i Russland**, samt at Russland var på **inspeksjon av "Cold Response"-øvelsen i Trøndelag**. Slike inspeksjoner kan tolkes som en vilje til å mykne opp de harde frontene som har bygget seg opp.

Videre er "Incidents at Sea"-avtalen (INCSEA) fra 1990 en viktig avtale mellom Norge og Russland. Avtalen skal forhindre misforståelser og farlige hendelser som følge av at russiske og norske militære skip og fly opererer i umiddelbar nærhet av hverandre, og legger opp til årlige møter som skal etterfølge at avtalen blir fulgt. I tillegg til dette utgjør avtalen en viktig kanal for militær kontakt og mulighet til å ta opp uheldige hendelser mellom partene. **I 2021 ble avtalen utvidet i takt med den teknologiske utviklingen** til å inkludere ubemannede fartøy og luftfartøy, samt et forbud mot bruk av laser på en måte som kan skade helse eller utstyr. Tilleggsprotokollen utvider og oppdaterer flere eksisterende bestemmelser for å styrke sikkerheten mellom partene. INCSEA er en

viktig avtale for det bilaterale forholdet da den har vist seg å være solid, selv i perioder hvor øvrig kontakt har blitt suspendert.³

Lokalt og regionalt samarbeid i nord

Det lokale folk-til-folk samarbeidet i nord står enda sterkt på tross av at det har blitt vanskeligere å samarbeide på tvers av grensen etter 2014. **I en artikkel fra UiT** blir det slått fast at storpolitikk og det kjølige bilaterale forholdet ikke har påvirket samarbeidet i grenseområdet i særlig stor grad. Andre viktige regionale samarbeid inkluderer **Barents Regionråd (Barents Regional Council – BRC)** som er den regionale komponenten av Barentssamarbeidet. Det består av representanter for de 13 regionale enhetene som utgjør Barentsregionen, samt representanter for de tre urfolksgruppene i regionen: same, nenetsere og vepsere.

Befolkningen i nord sitt forhold til Russland kan beskrives som noe annerledes enn i resten av landet, og det kan virke som det er mindre skepsis enn fra befolkningen i sør. Dette kan også bidra til noe ulike virkelighetsforståelser mellom nord og sør som påvirker den innenrikspolitiske dynamikken i Norge knyttet til vårt forhold til Russland.

Samarbeid i internasjonale organer

Barents Euro-Arctic Council (BEAC), også kalt Barentsrådet, er et samarbeidsorgan opprettet som den multinasjonale komponenten til Barentssamarbeidet i 1993, mellom regjeringene i Norge, Danmark, Finland, Island, Sverige og Russland, samt EU-kommisjonen. Frankrike, Tyskland, Italia, Japan, Nederland, Polen, Storbritannia, USA og Canada har observatørstatus. Norge innehar formannskapet i rådet fra 2019–2021. Hovedforskjellen mellom BEAC og Arktisk råd er at BEAC er et forum for mellomstatlig samarbeid i Barentsregionen, mens Arktisk råd tar for seg problemer som angår hele den arktiske regionen. I tillegg er ikke USA og Canada faste medlemmer i BEAC slik de er i Arktis råd. BEAC er viktig for for å beholde det gode samarbeidet i Arktis. Sammen med samarbeidet i Arktisk råd viser dette at de arktiske landene har en felles interesse av å

oppretholde en god dialog i Arktis, på tross av at internasjonale hendelser har stagnert internasjonalt samarbeid mellom landene på andre områder.

Videre sitter Norge og Russland sammen i flere andre internasjonale organer og samarbeidsarenaer. De viktigste er Arktisk råd hvor Russland nå har formannskapet de kommende to årene, og FNs sikkerhetsråd hvor Norge skal sitte i perioden 2021–22. Dette kan både skape et tettere samarbeid, men samtidig ha potensial til å skape nye konfliktlinjer og plassere Norge i skvis mellom stormakter med USA som nær alliert på den andre siden.

Veien videre – og skillelinjer i norsk politikk

Russland har i sammenheng med formannskapet i Arktisk råd slått fast at de ikke vil snakke om militarisering i rådet siden dette går imot prinsippene i Ottawa-erklæringen fra 1996, som sier at militære spørsmål ikke skal være på agendaen. De har derimot varslet at de ønsker å **gjenoppta de årlige møtene** mellom sjefene for generalstabene til de væpnede styrkene i de arktiske statene, i “Arctic Chiefs of Defence Forum”, for å forhindre en tilspissing av den militære situasjonen i nord. Disse møtene ble satt på pause etter 2014. Rapporten “Conflict prevention and security cooperation in the Arctic region” fra Newport Arctic Scholars Initiative konkluderte i 2020 at gjenopprettelsen av et slikt forum ville være en viktig faktor i å normalisere forholdet mellom de arktiske statene,⁴ deriblant Norge. Videre blir det anbefalt å inkludere Russland i forskjellige forumer som konfliktforebyggende tiltak i regionen, der Russland nå er ekskludert. “Arctic Security Forces Roundtable”, et amerikansk initiativ som åpner for diskusjoner rundt relevante sikkerhetsaker mellom regionale aktører, og lederskapsforumet “International Seapower Symposium” (ISS) hvor Russland ikke har vært til stede siden 2014, er eksempler på forumer hvor Russland kan inkluderes ifølge rapporten. **I dag hindrer vestlige sanksjoner mot Russland slik deltagelse.**

Norges nye plass i Sikkerhetsrådet kan også utgjøre

en potensiell utfordring i det allerede kompliserte forholdet. Saker der Norge og Russland er uenige, som Syria eller krigen i Øst-Ukraina, kan føre til utfordringer i det bilaterale forholdet, som igjen kan komplisere samarbeid på andre områder.

I skyggen av at Arktis har fått en plass på den globale agendaen, ønsker stormakter som Kina økt tilstedeværelse i regionen. Dette kan igjen være en mulighet til nytenkning for Norge om sin nabo i øst. Russland har uttrykt en skepsis til å slippe Kina til i Arktis, dermed oppstår en felles interesse av å begrense Kinas tilstedeværelse i regionen. På bakgrunn av dette kan det også være verdt at NATO burde revurdere sitt forhold til Russland. I NATOs arbeid med et nytt strategisk konsept blir Kina utpekt som en rival. Dette åpner for spørsmålet, bør NATO jobbe enda mer for å få på plass en dialog i NATO–Russland rådet? NATO–Russland rådet gir Russland rett til å delta i alle konsultative råd og å være til stede i flere av de besluttede organene, **men det har de siste to årene ikke vært mulig å få til formelle møter i rådet.**

Hårek Elvenes (H) har uttalt at Arktis i lengre tid har vært regulert av en mengde traktater, konvensjoner og lover som har holdt regionen stabil, men at økt tilstedeværelse fra Kina kan være et problem for den regionale stabiliteten. **Han sier videre at et sterkere samarbeid med Russland bør være en prioritet som kan sikre at denne stabiliteten fortsetter.** Denne tenkningen fra politikere fra høyresiden i norsk politikk representerer en nytenkning på tvers av den tradisjonelle blokkpolitikken. Fra et realpolitisk perspektiv kan det være lurt å samarbeide med Russland, men fra et liberalt ståsted vil dette oppfattes som vanskelig med tanke på Russland som en autoritær stat og den innenrikspolitiske utviklingen i Russland. I de store partiene hvor det finnes både realpolitikere og liberalister, som eksempelvis i Høyre, kan dette potensielt være en kime til splittelser i partiet. Slike splittelser kan også i fremtiden gjøre seg mer gjeldende, da Norge som liten stat er avhengig av internasjonalt samarbeid. Eventuelle samarbeid med autoritære stater og land som er ulike oss verdimessig, vil kunne bli mer nødvendig også for Norge.

Det finnes altså nå argumenter som ikke handler om verken venstre- eller høyresiden i politikken, men som heller taler for en rekke ulike tiltak for hvordan Norge skal håndtere sitt forhold til autoritære stater, inkludert Russland.

Fotnoter

1. Mohr, B. L., 2020. *Hva vil Russerne med Norge?*. Oslo: Cappelen Damm.
2. Bjur, I., Eggen, K.-A. & Hilde, P. S., 2020. *Mellom varmebølge og isfront: nordområdene, sikkerhet og storpolitikk*. Tidsskriftet Internasjonal Politikk, Årgang 78, Nummer 4, Desember, pp. 478-489.
3. Ibid.
4. Berbrick, W., & Saunes, L., 2020. *Conflict Prevention and Security Cooperation in the Arctic Region: Frameworks of the Future*. Newport Arctic Scholars, Report No.1.

Om forfatteren

RAGNHILD TVERGROV SKARE

Skare er bachelorstudent i europeisk politikk, med et spesialfokus på Russland, ved King's College i London. Hun er også praktikant i UTSYN.

UTSYN – FORUM FOR UTENRIKS OG SIKKERHET

Stortorvet 3
0155 Oslo

www.prosjektutsyn.no

post@prosjektutsyn.no